

Doelen- behoefte- aanbevelingen

**Laetitia Bokestael, Marjolein Van Bogaert,
& Maaike Van Goethem
Februari-maart 2024**

Doelen

De deelnemers kunnen:

- **Doelen, behoeften en aanbevelingen onderscheiden** van elkaar.
- **ICF als handige tool inzetten** bij het formuleren van doelen, behoeften, aanbevelingen.
- **Vanuit een integratief beeld komen tot doelen, behoeften, aanbevelingen met een voorbeeldcasus**

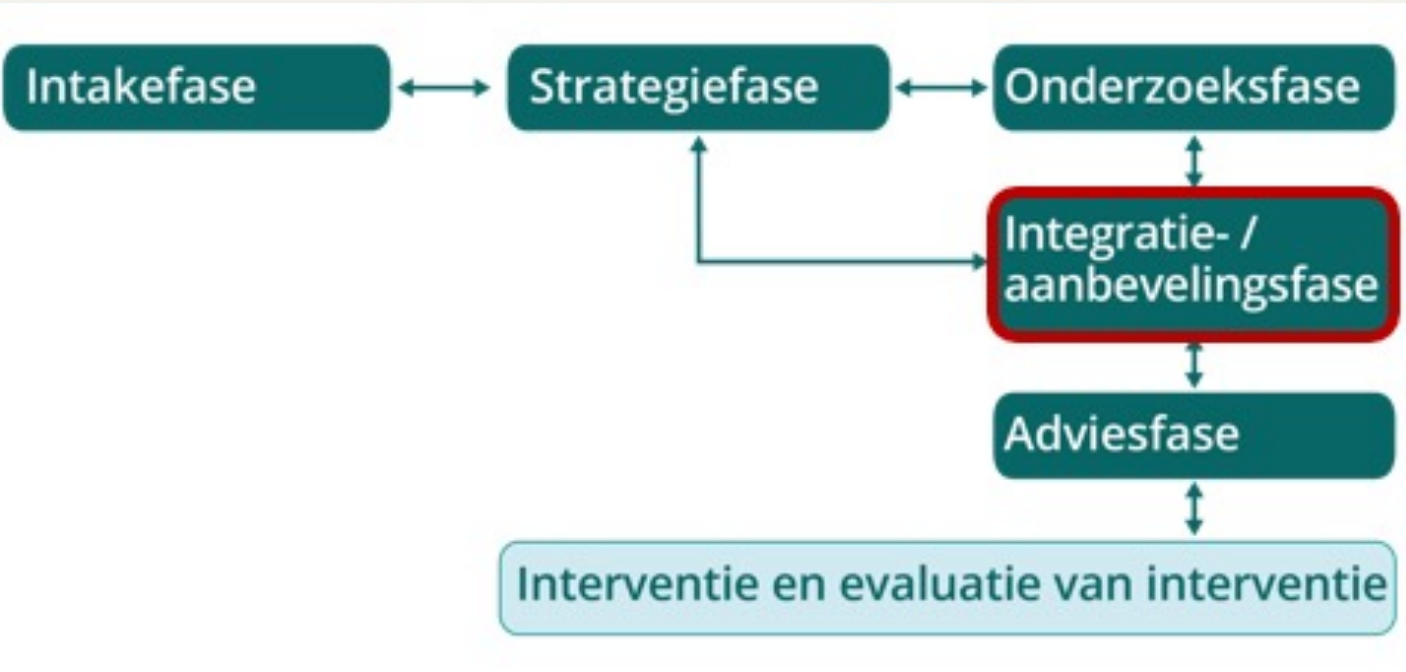
Evaluatie

Doelen – behoeften – aanbevelingen

Waar zitten we in de HGD-cyclus?

MAAR ook in andere fasen van het zorgcontinuüm zijn deze begrippen belangrijk!

Verhoogde zorg

Inleiding: de leerlingenbespreking als scharniermoment

- 0.1 De organisatie van leerlingenbesprekingen
- 0.2 Het gefaseerd besluitvormingsproces

1. Doelen van de leerlingenbespreking

2. Overzicht (beeldvorming) en inzicht (verklaringen)

3. Weten we genoeg om naar uitzicht te gaan? Zo niet, verzamelen van informatie

- 3.1. Gesprekken met leerkrachten
- 3.2. Gesprekken met leerlingen
- 3.3. Gesprekken met ouders
- 3.4. Observatie
- 3.5. Aanpak uitproberen en effect ervan nagaan
- 3.6. Analyse van het leerlingendossier

4. Uitzicht: doelen, onderwijs-, opvoedings- en ondersteuningsbehoeften en aanpak bepalen

5. Plannen, handelen en evalueren

1. Intakefase

1. Voorbereiden van het intakegesprek

- 1.1. Reeds beschikbare info
- 1.2. Wie betrekken in de samenwerking

2. Overzicht krijgen

- 2.1. Probleem analyseren en uitzonderingen bevragen
- 2.2. Bredere functioneren bevragen van het kind/de jongere binnen zijn context
- 2.3. Attributies bevragen
- 2.4. Ondernomen activiteiten en effecten en relevante voorgeschiedenis

3. De hulpvraag

4. Afstemmen

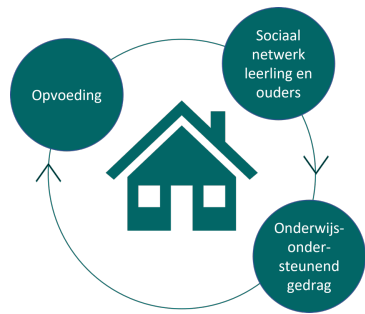
Intakefase casus Marie

Meet Marie!

- Meisje van 12 jaar, lager onderwijs type basisaanbod
- Schoolverlater
- Algemene beperkte evolutie op schools vlak
 - Moeite met wiskunde
 - Lezen gaat beter
- Grofmotorische moeilijkheden (vooral aanwezig tijdens turnlessen)
- Voelt zich uitgesloten, er worden moeilijkheden gemerkt op sociaal vlak (vooral op de speelplaats)
- Heeft cerebrale parese (CP) van het atactische type

Hulpvragen

Ouders: Welke school past voor Marie het beste naar volgend schooljaar toe? (indicerend)

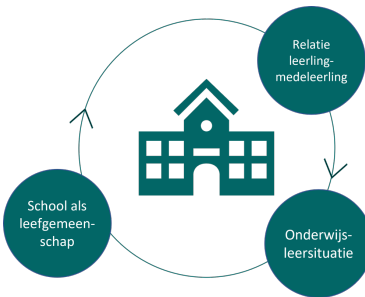
- Mama: Hoe kan ik ervoor zorgen dat Marie zich beter in haar vel voelt? (indicerend)
- Papa: Hoe kan ik Marie haar zelfstandigheid verhogen? (indicerend)

Marie: Hoe kan ik volgend jaar meer vrienden hebben op school? (indicerend)

School:

- Welke ondersteuning/aanpak heeft Marie voor rekenen nodig om bij te leren in de klas en haar achterstand weg te werken? (indicerend)
- Is er verder onderzoek aangewezen naar mogelijke CVI? (onderkennend)
- Is basisaanbod nog steeds het meest aangewezen bij overstap naar secundair onderwijs? (indicerend)

2. Strategiefase

1. Clusteren van het functioneren v/h kind/de jongere binnen zijn context

2. Diagnostisch traject kiezen

3. Hypothesen en onderzoeksvragen formuleren

3.1. Hypothesen formuleren

3.2. Onderzoeksvragen formuleren

4. Betrokkenen informeren en afstemmen

Strategie: hypothesen casus Marie

- Onderkennend:
 - Marie heeft CVI (bijkomend op CP atactische type)
- Indicerend:
 - Met extra ondersteuning voor rekenen kan Marie vorderingen maken.
 - Een IAC is ook in het secundair onderwijs voor Marie de beste piste
- Verklarend:
 - Het klasklimaat heeft invloed op de interactie van Marie met klasgenoten.
 - *Marie heeft onvoldoende sociale vaardigheden om goede vriendschappen/diepgaande sociale relaties aan te gaan (onderkennend).*
 - De veranderde gezinssituatie zorgt er voor dat Marie haar welbevinden niet goed zit.
 - Het klasklimaat draagt ertoe bij dat Marie zich niet goed in haar vel voelt.
 - Thuis bij mama is Marie minder zelfstandig omdat mama te snel de taken overneemt.

3. Onderzoeksfase

1. Wat onderzoeken

2. Hoe onderzoeken

2.1. Gesprek

2.2. Observatie

2.3. Analyse van de beschikbare gegevens

2.4. Een bepaalde aanpak uitproberen en het effect ervan nagaan

2.5. Meting

3. Onderzoek uitvoeren

4. Onderzoeksresultaten verwerken

4. Integratie- en aanbevelingsfase

1. Integratief beeld schetsen

2. Formuleren van doelen

3. Formuleren van onderwijs-, opvoedings- en ondersteuningsbehoeften en komen tot een overzicht van aanbevelingen

4. Aanbevelingen beoordelen

Doel integratie- en aanbevelingsfase

Nagaan wat wenselijk is voor deze leerling in deze context

Wat weten we over deze leerling, in deze klas, met deze leerkracht, met deze medeleerlingen en met deze ouders?

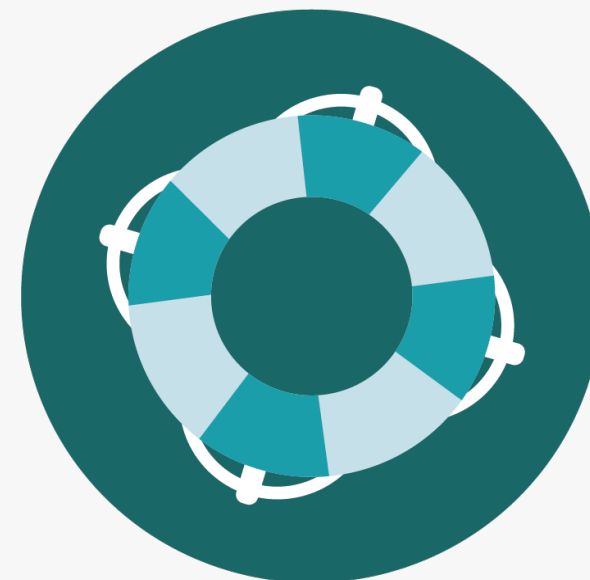
Wat kan deze leerling met deze vraag helpen om optimaler te functioneren?

Wat is het verschil?

- **Doelen** = Waar willen we naartoe?
Wat willen we en wat kunnen we veranderen?
- **Behoeften** = Wat heeft de leerling/leerkracht/ouder nodig om het doel te bereiken?
- **Aanbevelingen** = Wat kan je de leerling/leerkracht/ouder mogelijk aanreiken ter ondersteuning van zijn behoeften?
- **Aanpassingen** = Welke concrete acties plannen school/leerling/ouders?

Formuleren van doelen

Wat willen en wat kunnen we veranderen?

- Denk aan de hulpvraag!
- Wees optimistisch!
- Focus op wat veranderbaar is
- Zoek naar afstemming tussen leerling en context
- Doelen op korte, middellange en lange termijn (onderwijsloopbaanperspectief)

Aanbevelingen beoordelen

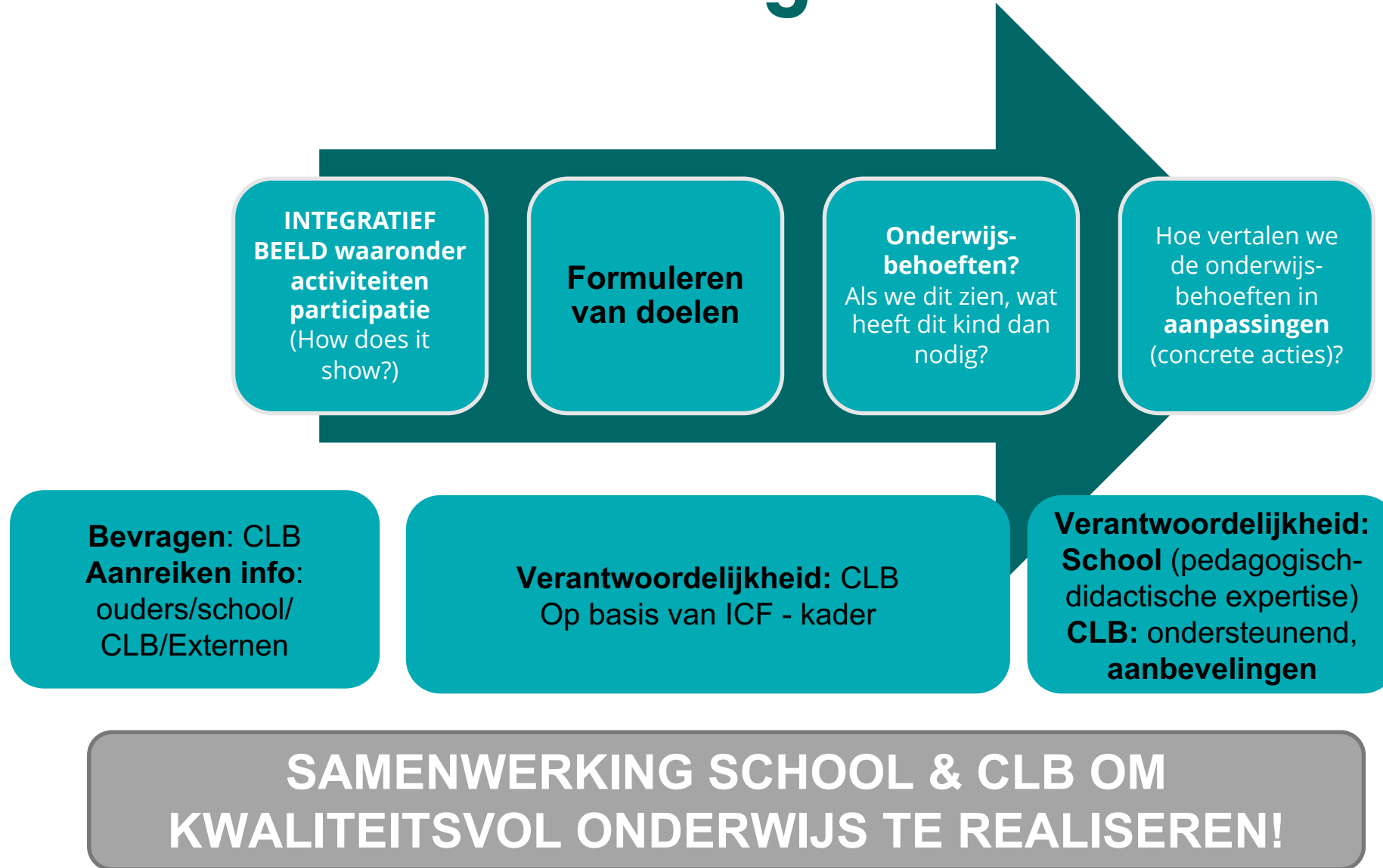
Wat zijn de voor- en nadelen van aanbevelingen?

- Afstemming op betrokkenen
 - Willen: nut zien, vertrouwen hebben, bereidheid
 - Kunnen: tijd, energie, praktisch haalbaar
- Evidence-based (effectiviteit, contra-indicaties...)

Wat is **maximaal wenselijk**?

Wat is **in het belang van de leerling minimaal noodzakelijk**?

Integratie- en aanbevelingsfase

Specifieke onderwijsbehoeften vs aanpassingen

Onderwijs- en opvoedingsbehoeften

- Langdurig
- Op basis van observatie of gesprek door lkr en/of zoco/ILB (cfr. HGW)
- Worden tijdens een HGD-traject verfijnd, verruimd en verdiept
- Vb.: Suzy's klas heeft nood aan een groter gevoel van inspraak

Van aanbeveling naar aanpassing

- School/lkr specifiek, divers, dynamisch, pedagogisch-didactisch
- School vult aanpassingen zelf in o.b.v. haalbaarheid/redelijkheid
- Vb. Suzy's klas wordt betrokken bij de organisatie van een klasactiviteit of klasproject

Specifieke onderwijsbehoeften vs aanpassingen

Gouden tip: 'OMDAT'

- *Flor heeft nood aan grotere duploblokken (i.p.v. MAB-materiaal) omdat hij nood heeft aan materiaal dat hij kan grijpen en manipuleren.*
- *Josephine heeft nood aan een leerkracht die de verschillende stappen van de opdracht op het bord schrijft omdat Josephine nood heeft aan een opsplitsing van meervoudige opdrachten in enkelvoudige opdrachten*

Hoe gaat het met Marie intussen?

Hypotheses aanvaarden-verwerpen-behouden

Marie heeft CVI (bijkomend op CP atactische type)

- Er zijn een aantal indicaties die kunnen wijzen op CVI, een aantal overlappen ook met CP.
- Voorlopig weinig last van in de 'gewone lessen', in de turnles loopt het wat moeilijker.
- De symptomen die daar echter opvallen, kunnen ook kaderen binnen CP

→ **BEHOUDEN**

Hypotheses aanvaarden-verwerpen-behouden

Met extra ondersteuning voor rekenen kan Marie vorderingen maken.

Elementen die een positief effect hebben op de leerevolutie van Marie op het rekenen zijn:

- de methode van Rekenrappers
- aansluiten bij haar interesses
- multi-sensoriële en ervaringsgerichte ondersteuning
- ondersteunen van de transfer van het geleerde naar de klas en de bredere context
- continue en voldoende intensieve remediëring

Positief effect op: zowel het tempo waarmee Marie rekenoefeningen kan maken, als op haar motivatie.

→ AANVAARD

Hypotheses aanvaarden-verwerpen-behouden

Een IAC is ook in het secundair onderwijs voor Marie de beste piste

Taal: gemiddeld niveau gelijkgesteld met een 3e leerjaar (LVS niveau B eind 3e leerjaar).

Rekenen:

- op niveau 2e Ij (m.u.v. metend rekenen, LVS niveau C eind 2e leerjaar).
- Met het ZRM lukt het functioneel rekenen voor Marie wel behoorlijk goed.

Intelligentieprofiel en o.b.v. de huidige evolutie: moeilijk om achterstand weg te werken in de komende maanden

Geen grote **zelfstandigheid**

Nood aan meer **intensieve onderwijskundige, orthopedagogische of orthodidactische ondersteuning en paramedische ondersteuning** dan deze die binnen het gemeenschappelijk curriculum kunnen geboden worden.

Zelfs met bijkomende ondersteuning vanuit het LSC lijken de aanpassingen de redelijkheid te overstijgen.

→ **AANVAARD**

Hypotheses aanvaarden-verwerpen-behouden

Het klasklimaat heeft invloed op de interactie van Marie met klasgenoten.

Hoewel Marie vaak het gevoel heeft er niet bij te horen, blijkt zij goed in de groep te liggen en op een adequate manier in interactie te treden.

- Onzeker (motorisch) → kan foutief reageren.
- Geen gebrekkige sociale vaardigheden
- De leerkracht nodigt uit tot interactie → rumoer, moeilijk voor Marie om te interageren.
- Drukke klas
- Klasgenoten en leerkracht: staan open voor Marie, gaan naar haar toe, nodigen haar uit om deel te nemen.

→ DEELS AANVAARD

Hypotheses aanvaarden-verwerpen-behouden

De veranderde gezinssituatie zorgt er voor dat Marie haar welbevinden niet goed zit.

- Hoewel niet altijd zichtbaar voor de ouders, blijkt dat Marie toch met heel wat droevige gevoelens zit over de veranderde gezinssituatie.
- Marie is een meisje dat erg gevoelig is voor de sfeer in de klas.
- In de klas van Marie is er sprake van een klassenmanagement dat nog heel wat verbeterpunten kent:
 - Het is voor Marie niet steeds duidelijk wat de leerkracht concreet van haar verwacht als een opdracht wordt gegeven. Het doel is niet steeds helder.
 - Mist structuur tijdens de individuele lessen, alsook in de weekstructuur.
 - Het is een eerder drukke, rumoerige en chaotische klas.

→ DEELS AANVAARD

Hypotheses aanvaarden-verwerpen-behouden

Thuis bij mama is Marie minder zelfstandig omdat mama te snel de taken overneemt.

- Mama neemt, mede uit schuldgevoelens, taakjes uit handen waardoor Marie onvoldoende leerkansen krijgt.
- Marie heeft op school en bij papa echter ook wat ondersteuning nodig om zelfstandig te kunnen werken. Op deze twee plekken wordt ze verbaal (en soms ook visueel) ondersteund en worden de opdrachten steeds opgesplitst in enkelvoudige opdrachten.

➔ **DEELS AANVAARD**

Casus Marie: Oefening

OPDRACHT: We gaan aan de slag in groepjes

- Gebruik het ingevulde ICF kader om tot doelen-behoefte-aanbevelingen te komen
- Wij zijn er bij vragen

Wees gerust: we doen het in stapjes!

Stap 1: doelen formuleren

5
min

Neem het aangevulde ICF-CY kader.

Bekijk de relevante relaties tussen de componenten, domeinen en categorieën die verband houden met de hulpvraag.

Welke doelen zou jij vooropstellen?

Hulpvraag

Doel

Behoefte

Aanbeveling

Doel 1 (LT): Marie maakt vorderingen voor rekenen die passen binnen haar onderwijsloopbaanperspectief.

Doel 2 (LT): Marie gaat in het secundair naar een bij haar passende school en richting.

Doel 3 (KT): Marie geeft de veranderde gezinssituatie van haar ouders een plaats

Doel 4 (KT): Marie voelt zich meer verbonden met de leerlingen/leerkrachten uit haar klas.

Doel 5 (KT): Marie uit haar frustraties op een gezonde manier.

Doel 6 (KT): Marie maakt vlot vrienden.

Doel 7 (KT): Marie brengt zelfstandig enkelvoudige opdrachten tot een goed einde.

Doel 8 (KT): Marie brengt zelfstandig meervoudige opdrachten tot een goed einde.

Stap 2: formuleren van behoeften & aanbevelingen

Bekijk de gekozen doelen.

Welke behoeften hebben de leerling, de ouders, de leerkracht om dit doel te bereiken?

Probeer ook een gepaste aanbeveling te formuleren

Hulpvraag

Doel

Behoefte

Aanbeveling

Schoolse
vaardigheden/
welke
maatregelen?

Marie maakt
vorderingen voor
rekenen

**Werkvormen/
leeractiviteiten/
opdrachten die:**
- zelfde methode
- aansluiten bij
ADL

Materialen die:
- functioneel
gebruik
- interesses
- multisensorieel

**Leeromgeving
die:**
- prikkelarm

Rekenopdrachten
sluiten aan bij de
noden uit het ADL

Klassiek
oefenmateriaal vs
pc en
multisensorieel

Leerinhoud
afstemmen op
interesses en
toekomst-
perspectief

Rustige werkplek
in de klas

Hulpvraag

Doel

Behoefte

Aanbeveling

Hoe kan ik
volgend jaar meer
vrienden hebben
op school?

Marie maakt vlot
vrienden

**Medeleerlingen
die:**
- aanvaarden
zoals ze is

**Leeromgeving
die:**
- interactie
stimuleert

Lk zet in op
verbinding in
de klas

Interactieve
werkvormen/
groepswerken

M participeert
aan gestruc-
tureerde
middag-
activiteit

....

Aanbevelingen

Wat kan je de leerling/leerkracht/ouder mogelijk aanreiken ter ondersteuning van zijn behoeften?

- Neem de wensen, verwachtingen, attributies van de cliënten mee in het opstellen van aanbevelingen.
- Niet beslissen over advies of zelf uitwerken concrete maatregelen!
- Baseren op onderzoek rond effectieve aanbevelingen in onderwijs en jeugdhulp (Hattie, Marzano, Mitchell, www.nji.nl, van Lieshout), op inspiratielijsten (www.prodiagnostiek.be)

5. Adviesfase

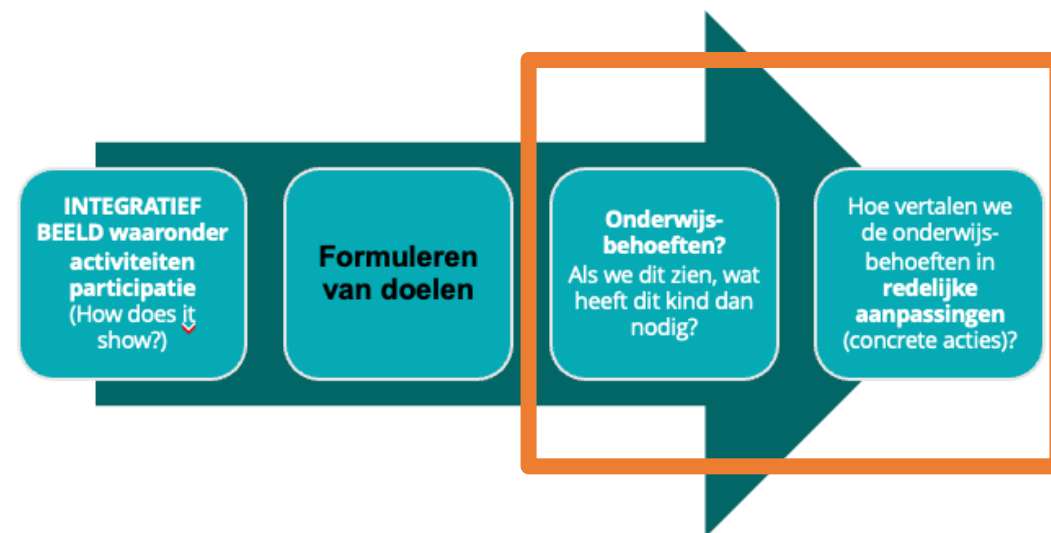
1. Informeren, overleggen en afspreken omtrent interventies

2. Verslaggeving

Doelen Adviesfase

1. Overeenstemming bereiken met alle betrokkenen rond doelen, behoeften en aanbevelingen
2. Een concreet plan van aanpak vastleggen
3. Afspraken maken rond evaluatie

6. Handelen en evalueren

1. Betrokkenen: rol en samenwerking

1.1. School

1.2. Leerling

1.3. Ouders

1.4. Medeleerling

1.5. Samenwerken met leersteuncentra

1.6. Samenwerken met externe partners

2. Globale evaluatie en cyclisch verloop

Dank voor jullie
aandacht!

Prodia

Evaluatie workshop: "Oefenen op
doelen, behoeften en aanbeveling
en a.d.h.v. een casus"

